Nr. 6 Vilnius 1938 m. birželis 14 d. I metai

ŪKININKAS

::: SAVAITINIS „AIDO“ PRIEDAS ŪKININKAMS :::

„Maisto“ veikla

„Maisto“ b-vė įsikūrė 1923 m. akciniais pagrindais. Beveik visas akcijas tada turėjo valstybė savo rankose ir tik maža dalis akcijų buvo išpirkta privačių asmenų, nes tada dauguma su nepasitikėjimu žiūrėjo į tokios bendrovės ateitį, todėl mažai teatsirado norinčių savo kapitalą rizikuoti, perkant akcijas.

Šiandieną, kada jau „Maistui“ sukako 15 metų vaisingo ir naudingo darbo, visi Lietuvos piliečiai žiūri į šią įmonę su pasididžiavimu ir nustebusiomis akimis. Dabar „Maisto“ b-vė, tai milžiniško masto visuomeniškai ūkiška organizacija, apimanti savo veikimu ir įtaka visą valstybę, turinti betarpius ryšius su daugelio valstybių rinkomis. Šiandieną „Maistas“ yra pats didžiausias ir beveik vienintelis Lietuvos gyvulių ir paukščių pirkėjas ir eksporteris. Dabar „Maisto“ akcijų 69,8% yra valstybės nuosavybė ir 30,2% ūkininkų ir kooperatyvų centrų nuosavybė.

„Maistas“ superka iš viso krašto bekonines ir lašinines kiaules, paršiukus, ir veislinius kuilius ir kiaules, karves, bulius, jaučius, avis, veršius, triušius, zuikius, vištas, vištukus, žąsis, antis, kalakutus, kurapkas, karvelius ir darbui bei mėsai skirtus arklius. „Maistas“ iš viso iki 1938 m. pradžios supirko: bekoninių kiaulių — 2.480.386, raguočių — 93.570, veršių — 25.070, avių — 24.574, žąsų—505.436, ančių—111.412, vištų — 333 881, kalakutų — 120.823, triušių — 149.463, kiškių — 6.073, arklių — 1.283.

Ypatingai smarkiai pradėjo augti „Maisto“ kiaulių supirkimas nuo 1930—1932 m., kada buvo pastatyti nauji bekono fabrikai. Dabar „Maistas“ turi penkius didelius fabrikus šiuose miestuose: Kaune, Klaipėdoje, Tauragėje, Panevėžyje ir Šiauliuose.

Paskutiniais metais smarkiai padidėjo paukščių eksportas. 1937 m. jis pasiekė net 433.160 paukščių. „Maistas“ pastatė ir įrengė Kaune ir Šiauliuose paukščių penyklas ir skerdyklas, be kurių paukščių pirkimas ir paruošimas eksportui pirmiau buvo neįmanomas. Dabar jau „Maistas“ gali per vienerius metus supirkti ir eksportui paruošti 600.000 paukščių. Šiuo laiku rengiama dar paukščių penykla-skerdykla Panevėžyje. Ją įrengus „Maistas“ galės supirkti per metus iki 1 milijono paukščių. Į tolimesnes vietas „Maistas“ siuntinėja savo pirkėjus, kurie atvažiuoja autosunkvežimiais.

„Maistas“ nuo 1923 m. iki 1938 m. išmokėjo ūkininkams, gyvulių statytojams už kiaules 326.375.200 lt., už galvijus — 21.584.198 lt., už paukščius — 4.690.842 lt. ir už kitus gyvulius — 1.808 994 lt. Iš viso išmokėjo ūkininkams už pristatytus gyvulius 354.459.234 litus.

„Maistas“ turi visame krašte 73 gyvulių supirkimo punktus. Visuose „Maisto“ fabrikuose yra šie gyvulių perdirbimo skyriai: 1) bekonų, 2) dešrų, 3) taukų, 4) destrukcijos (techniškų taukų ir maistmilčių gamybos skyrius) ir 5) techniškos dirbtuvės, kuriose daromi smulkūs remontai, gaminamos konservams skardinės, medinės dėžės ir krautuvių įrengimui inventorius. Kauno ir Panevėžio fabrikuose yra dar konservų gamybos skyriai, Kauno ir Šiaulių fabrikuose — paukščių penyklos ir skerdyklos, Kauno f. — insulino ir žarnų skyriai. Šiais metais bus statomas Kaune albumino fabrikas ir Kauno miestui pritaikinta skerdykla. Tauragės „Maisto“ fabrikas turi savo elektros stotį, o Klaipėdos fabrikas — didelius šaldytuvus mėsai ir sviestui laikyti.

„Maisto“ eksporto vertė 1937 m. siekė 46,8 milijonų litų. Ji sudarė viso Lietuvos eksporto vertės 22,5%.

Dabar labai plečiama „Maisto“ konservų skyriai, nes tai yra dar nauja gamybos sritis, bet daug žadanti ateityje. Dabar „Maistas“ gamina, be mėsos konservų, dar daržovių konservus (agurkų, morkų, pamidorų, pupelių ir t.t.) 1935 m. buvo pagaminta konservų 258.2 t. 1936 m. — 548,8 t., ir 1938 m.—697,5 t.

„Maisto“ fabrikuose lieka daug nevalgomų mėsos gamybos liekanų, kurios perdirbamos technikos reikalams, pav., gaminama techniški taukai muilo gamybai, kurį dirba kooperatinis fabrikas Panevėžyje. Kitos mėsos ir kaulų liekanos suvartojamos maistmilčių gamybai.

Didžiausią „Maisto“ eksporto vertės dalį sudaro bekonas — 44,4%, toliau eina gyvos kiaulės — lašininės ir bekoninės — 34,7%, raguočiai ir kiauliena —4,1% ir apie 2 — 2½% sudaro kiaulių skerdienos, paukštiena, taukai, konservai. Paukščiai ir kiti gaminiai sudaro beveik 2% eksporto.

Už gerą gaminių rūšį „Maistas“ yra apdovanotas pasaulinėse parodose penkiais užsienio auksome daliais.

Daugiausia „Maistas“ savo gaminių eksportuoja į Angliją, SSSR, Vokietiją ir J. Š. Amerikos Valstybes, po mažiau eksportuoja į Belgiją, Švediją, Norvegiją, Prancūziją, Palestiną, Šveicariją ir Afrikos kolonijas. „Maistas“ turi nuolatinius savo prekybos atstovus kitose valstybėse: Londone, Paryžiuje, Briuselyje, Berlyne ir New-Yorke.

„Maistas“ turi ir savo susisiekimo priemonių: 21 autosunkvežimį, 15 vagonų — ledaunių, 4 tranzitinius vagonus kiaulėms vežti ir turi savo geležinkelio šakas. Anksčiau turėjo ir savo jūros laivus, kuriuos perleido įsisteigusiai Anglų-Lietuvių Baltijos Laivininkystės „Lloydo“ b-vei.

Visose „Maisto“ įmonėse ir kontorose dirba apie 1 5°0 darbininkų ir apie 480 įvairių kvalifikuotų tarnautojų.

„Maistas“ rūpinasi netik minėtų gaminių produkcija ir prekyba, bet taip pat rūpinasi ir savo darbininkų kultūros reikalais: rengia paskaitas, sporto rungtynes, chorus, orkestrus ir t. t. Dabar „Maistas“ stato savo darbininkams pavyzdingus gyvenamus namelius. *M. Č.*

ŪKIŠKOS NAUJIENOS

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Lietūkiui 15 metų

Gegužės 28 d. įvyko Lietuvos Žemės Ūkio Kooperatyvų Sąjungos „Lietūkio“ narių susirinkimas. Kadangi šiemet sueina lygiai 15 metų nuo Lietūkio įkūrimo, tai šis suvažiavimas buvo iškilmingas ir labai gausus atstovų ir svečių. Platų pranešimą apie Lietūkio veikimą padarė valdybos pirm. prof. P. Šalčius.

Lietūkis įkurtas 1923 m. Lietūkis davė pradžią Žemės Ūkio Rūmams ir Pienocentrui. Pirmaisiais veikimo metais jo apyvarta tesiekė tiktai 2½ mil. litų, 1924 m. jau 8,7 mil. litų, o 1925 m. 13,2 mil. litų. Bendra 1937 metų apyvarta jau sudarė 72.8 mil. litų.

Lietūkio dirbamas darbas yra labai įvairus ir platus. Pavyzdžiui, cemento

prekyboje Lietūkis yra vienintelis pirklys visoje valstybėje. 1937 m. jo įvežta 2.750 vagonų. Geležies prekyboje Lietūkis irgi priskiriamas prie didžiausių įmonių. Stiklų pereitais metais pardavė už 217.000 litų. Be to, jis prekiauja kreida, kalkėmis, toliu ir kitomis statybos medžiagomis: vinimis, viela, skarda, Lietuvoje gaminamais smulkesniais gaminiais, vandentiekio ir, kanalizacijos, centrinio šildymo įrankiais, anglimis, koksu, antracitu. 1937 m. pardavė 30.000 tonų angliškos ir rusiškos druskos, už 16.500.000 litų cukraus, už 2 398.000 litų tabako dirbinių, už 690.000 litų muilo ir didelius kiekius silkių, popierio, špagato ir įvairių kolonijalinių prekių.

Žemės ūkio gaminių prekyboje stambiausią poziciją sudaro varpiniai grūdai. 1937 m. supirkta iš ūkininkų: kviečių 1.455 tonų, rugių — 5.089 t., miežių — 4.826 t. ir avižų — 12.844 t. Sėmenų Lietūkis superka kasmet 5—7.000 tonų. Ankštinių grūdų išveža užsienin apie 8.000 tonų už 2—3 mil. litų ir iki 2.000 tonų dobilų sėklų už 4 mil. litų. Nuo 1935 m. Lietūkis eksportuoja ir bulves. 1935—1936 m. sezone išvežė 3.020 t. už 251 000 litų, 1936—37 m. sezone — 1.717 t. už 164.000 lt. Žymią apyvartos dalį sudaro trąšų ir sėklų importas ir prekyba. Be to, daug Lietūkis superka ir linų. Per 72 supirkimo punktus jis supirko 1937 m. 5.634 t. linų ir 538 t. pakulų už 6,2 mil. litų. Netrukus Šiauliuose bus pastatytas linų apdirbimo fabrikas. Naftos gaminių kasmet Lietūkis įveža apie 16.731 t. už 6$^1/_2$ milt. lt. Žemės ūkio mašinų parduota: 1934 m. už 1.080.987 lt., 1935 — 1.257.607 lt, 1936—2.197.805 lt. ir 1937—3.926.094 lt.

Lietūkis dabar turi 45% akc. b-vės „Lietuvos muilas" akcijų, kuri įkurta Lietūkio, Maisto ir Pienocentro kapitalais. Be to, Lietūkis turi nemaža akcijų Maisto, Lietuvos Baltijos Lloydo. Be Šiaulių fabriko, Lietūkis dar statys linų apdirbimo fabriką Gubernijoje, aliejaus fabriką Panevėžyje, Šiauliuose malūną ir t. t.

Lietūkis dabar turi 115 narių-kooperatyvų, kurie turi 15.000 fizinių narių, 230 krautuvių ir 1000 darbininkų. Lietūkio nariai padarė 52.243.000 lt. apyvartos.

Atrodo, kad Lietūkio apyvarta ateityje vis dar didės, nes prisirašo vis daugiau narių-kooperatyvų, be to, nariai kasmet Lietūkyje vis daugiau perka, nes nuolat tvirtėja. Kooperatyvų prekybinis aparatas nuolat tobulinamas, kooperatinis susipratimas didėja, kooperatyvų tinklas auga.

1937 m. Lietūkio balansas sudarė 26.210.777 lt. su 776.760 lt. gryno pelno. Gautasis grynas pelnas paskirstytas šitaip: apyvartos kapitalui 36%—279.623 litų, atsargos kapitalui 35%—276.623 lt., pajams dividendo 4,5% — 35,412 lt., narių įpirkimui 20,5% — 159.634 lt., kooperacijos ugdymo reikalams 2,5%—20.000 lt., aukoms (Ginklų Fondui, Jaunųjų Ūkininkų Rateliams, Palangos padegėliams) 4,5% — 35.000 lt. ir kitiems reikalams 32% — 250.485 lt. Lietūkio valdybą sudaro asmens, geriausi kooperatininkai, o tarybą 12 narių irgi žinomi koperacijos darbininkai. Lietūkio garbės pirmininkas yra ministeris agr. J. Tūbelis, Lietūkio steigėjas ir aktyviausias jo ugdytojas, kūrėjas.

Anglijoje sviesto rinka gera

Šiomis dienomis iš Anglijos grįžo Pienocentro vyriausias direktorius J. Glemža ir pranešė, kad šiemet Lietuvos gaminiams Anglijoje kainos daug palankesnės, kaip kitais metais. Šiemet žemės ūkio gaminių Anglijon atveža daug mažiau Danija ir kolonijos. Rinkos įsigijimui didelės reikšmės turi ir prekės kokybė. Pavyzdžiui, 1930 m. Lietuva pardavė tik 27% pirmos rūšies kiaušinių, 21% antros rūšies ir net 51% blogosios, o šiemet pirmos rūšies kiaušinių Lietuva pristatė net 79%. Tai jau didelė ir svarbi pažanga.

Lietuvos sviestas irgi turi gerą vardą. Jis plačiai vartojamas Londone, Mančesteryje ir Glasgove. Prekyba sviestu gal dar būtų didesnė ir reikšmingesnė, jeigu Lietuva Anglijoje turėtų daugiau prekybos atstovų bei konsulatų.

Pieno savaitė

Šio mėnesio 8 dieną Kaune atidaryta pieno paroda, kuri truks iki šio mėn. 14 dienos. Parodą atidarė Žemės Ūkio Ministeris agr. J. Tūbelis, dalyvaujant Ministeriui pirmininkui ir kitiems ministeriams ir aukštiems svečiams. Aukštuosius svečius pasveikino Pienocentro pirmininkas J. Glemža, kuris svečiams paaiškino parodos reikšmę ir tikslą. Po to visi apžiūrėjo parodoje išstatytus eksponatus. Paroda padalyta į 6 skyrius, kurių tarpe yra ir vaisių sulčių skyrius. Pirmą dieną parodą aplankė apie 5000 žmonių-kauniečių. Parodon atsilankę gauna paragauti įvairių produktų, pagamintų iš pieno ir atitinkamų knygučių apie pieną, jo reikšmę, vartojimą. Parodon įėjimas yra nemokamas. Paroda žada aplankyti visos mokyklos ir ekskursijos iš provincijos.

Pasigaminkime komposto

Augalas, kaip ir žmogus, yra gyvas daiktas: gema, kvėpuoja oru, geria vandenį, valgo, auga, bręsta, sensta ir pagaliau miršta. Kiekvieno gyvo daikto gyvybei palaikyti reikalingas tam tikras maistas: žmogui duona, mėsa, pienas ir kit., gyvuliui žolė, šienas, grūdai, šiaudai, o augalui tam tikros mineralinės dalys, kurių jis randa trąšose. Labai derlingose žemėse, pvz. ukrainos juodžemiuose, augalams maisto tiek daug yra, kad dažnai visai jų augalui užtenka. Tuo tarpu mūsų žemės nėra tokios turtingos, nėra jose tiek maisto, kad augalams jo pakaktų. Tiesa, ir neturtingoje, nederlioje žemėje grūdas sudygsta, šiaip taip auga, bet ūkininkui juk ne tai svarbu. Ūkininkui svarbu, kad pasėtas augalas augtų ne bet kaip, bet gerai ir duotų didelį derlių. O augalai gerą derlių duoda tik tada, kai ūkininkas duoda pakankamai maisto — trąšų ir, žinoma, gerai žemę įdirba.

Geriausios trąšos—tai gyvulių mėšlas, kurio naudingumą kiekvienas gerai supranta, ir vadinamas kompostas, kurio, deja, mūsų ūkininkai dar negamina, nevartoja ir nežino jo didelio naudingumo. Yra tiesa, jau vienas kitas, kuris turi komposto krūvelę, bet to dar galima ir domėn neimti, nes tokių ūkininkų dar labai maža.

Kompostas, tai įvairių atmatų puvinys, kuriame yra visos reikalingos augalui maisto dalys prieinamam būvyje, o svarbiausia tai, kad jame yra daugybė mažų gyvūnėlių—bakterijų ir grybelių, kurie perdirba organines, augalo šaknims neprieinamas dalis (pvz., baltymus, riebalus, krakmolų ir kit.) į mineralines ir augalams jau prieinamas. Dėl to kompostas, kaip trąša, tinka visokiems augalams patręšti, o svarbiausia ir naudingiausia daržovėms, sodams pievoms ir ganykloms.

Komposto reikia pasigaminti šitaip: dėti į krūvą visokias atmatas, kad jos supūtų. Į komposto krūvą dedama viskas, kas tik galima: šiaudagaliai, išravėtos piktžolės (tik ne piktžolių sėklos), durpės, velėnos, medžių lapai, iš išvietės žmonių išmatos, sąšlavos, šiukšlės ir kitokios atmatos.

Tų atmatų ūkyje yra devynios galybės. Jos ne tik ūkininkui jokios naudos neduoda, bet tik teršia visą sodybą. Tik vien kieme (atšlaime) kiek valkiojasi visokių šiaudagalių ir šiaip atmatų, kurios bepūdamos ne komposto krūvoje teršia orą. Jei ūkininkas norėtų palaikyti pirkioje, virtuvėje, kieme ir aplink trobas švarą ir tvarką, tai kasdien rastų ką nors į komposto krūvą įmesti. O kiek apie namus, sode, darže ir laukuose visokiausių piktžolių, kurios tiek daug ūkininkui žalos pridaro? Jeigu jas išravėtų ir nemestų ant ežių arba tarpežiuose, bet sumestų komposto krūvon, tai, žiūrėk, kiek per metus prisirinktų tos „biaurybės", kuri virstų tikru auksu - geriausia trąša. Arba štai vėl pavyzdys: akėjant dažnai prisirenka krūvos tam tikrų vadinamų kutų—varpučio šaknų, arba bulvekasio metu bulvienojų, kuriuos paprastai sudegina arba meta ant kelio; ravint linus, prisirenka krūvos piktžolių, kurios taip ir paliekamos suvysti ir sunykti. Kad visa tai ūkininkas kruopščiai surinktų ir sukrautų į komposto krūvą, kiek būtų iš to gero ir brangaus mėšlo ir kiek būtų naudos, to ir nupasakoti negalima, o reikia pačiam ūkininkui įsitikinti.

Komposto krūvos kraunamos apie $^1/_2$ m. pločio ir apie 70 — 80 cm aukščio, o ilgio gali būti, kiek tik norima. Kad geriau ir greičiau komposto krūva

perpūtų, reikalingas tam tikras komposto drėgnumas. Tam drėgnumui palaikyti daromas komposto krūvos viršuje tam tikras įdubimas, kad iietaus vanduo galėtų susirinkti arba galima būtų laikas nuo laiko krūvą palaistyti srutomis ar šiaip iš balos vandeniu. Kad laistant geriau srutos ar vanduo persisunktų ir į vidų, reikia kuo'u padaryti krūvoje skylių. Jei komposto krūvon dedama durpių ar velėnų, tai gera duoti ir negesintų kalkių, kad jos greičiau perpūtų. Puvimui pagreitinti, reikia bent porą kartų per metus komposto krūvą kastuvu perkasti, išmaišyti. Labai svarbu, kad krūvoje būtų tam tikra temperatūra. Bakterijos nemėgsta žemos temperatūros. Todėl žiemos metu komposto krūva reikia pridengti šiaudais ar bulvienojais, kurie apsaugos kompostą nuo įšalimo.

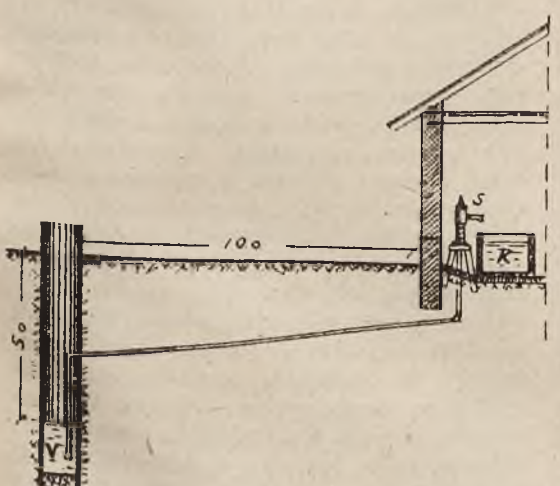
Komposto krūvai vieta reikia parinkti nuošaliai, kur nors už tvartų, netoli išvietės. Bakterijos ir grybeliai nemėgsta saulės spindulių, todėl komposto krūva reikia įrengti šiaurėje, trobų ir medžių pavėsyje. Pavėsiui sudaryti, naudinga komposto krūva aplink apsodinti žieminėm bulvėm, saulėgrąžom ar kuo kitu.

Kompostas reikia vežti į dirvą tada, kai yra visai perpuvęs, pavirtęs į juodžemį. Kompostu tręšiama žemė reikia kompostuoti kas 3—4 metai. Priklausomai nuo komposto rūšies ir kompostavimo tikslo, duodama į 1 ha nuo keliolikos ligi 100 kvintalų komposto. Ypatingai komposto patartina pasigaminti daržovėms ir pirmiausia joms komposto duoti. Jei yra jo daugiau, tada labai naudinga duoti sodams ir pievoms. *Agr. M. K.*

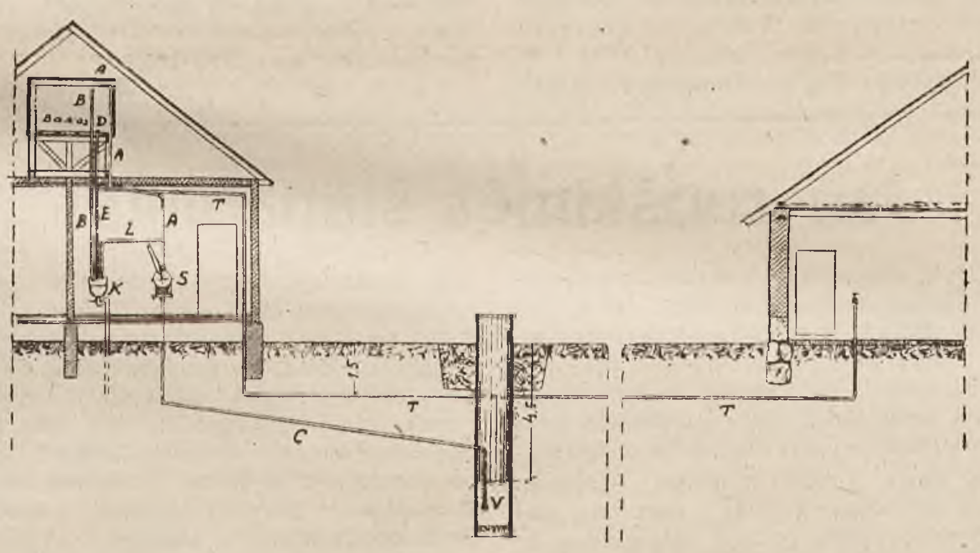
Paprastas ūkiškas vandentiekis

Vanduo reikalingas kiekvienam ūkininkui. Vandenį ūkininkas dažniausiai gauna iš šulinio ir daug rečiau iš upės ar ežero. Ūkio reikalams vanduo patiekiamas įvairiais būdais. Dažniausiai jis semiamas ir išnešiojamas į reikalingas vietas kibirais. Kartais pasitaiko ūkių, kur vanduo siurbiamas iš šulinio siurbliu ir išnešiojamas kibirais. Be šių vandens tiekimo būdų, dar galimi ir šie du: 1) siurbimas siurbliu, įtaisytu kurioje nors patalpoje, pav., virtuvėje, tvarte ir t. t. ir 2) siurbliu siurbiamas vanduo į aukštai pastatytą baką, iš kurio vanduo vamzdžiais nubėga į reikalingas patalpas.

Sunkiausias ir brangiausias vandens tiekimo būdas yra sėmimas ir nešiojimas kibirais. Šiuo būdu tiekiant vandenį, tenka sugaišti daug laiko ir išeikvoti jėgų, be to, galima labai greit peršalti. Jeigu būtų apskaityta kiekviena darbo valanda, sugaišta vandens tiekimui iš šulinio kibirais ir tas darbas įkainuotas pinigais, tai pasirodytų, kad šis būdas yra brangiausias. Be to, dar

reikia atsiminti ir tai, kad vartojant vandenį iš atviro šulinio, niekuomet neišvengiama vandens užteršimo, kas gali labai pakenkti sveikatai, ypač siaučiant kokiai nors užkrečiamai ligai. Šiuo atveju daug geresnis yra vandens tiekimas siurbant siurbliu ir išnešiojant kibirais. Tačiau ir šiuo būdu sugaišinama daug laiko ir jėgų. Dažnai ūkininkai, norėdami palengvinti vandens tiekimą į tvartus, nuo šulinio iki tvarto

nutiesia medinį lovelį su nuotakumu tvarto linkui, į kurį kibiru ar siurbliu pila vandenį. Jis nubėga į tvarte pastatytą medinį ar betoninį indą — statinę. Bet ir šis būdas nelabai tinkamas, nes trukdo susisiekimą kieme, o žiemą lovelis apšąla.

Daug geresnis ir patogesnis yra vandens tiekimas siurbliu, pastatytu kurios nors patalpos viduje, pavyzdžiui, tvarte ar virtuvėje. Tam tikslui siurblys (S) statomas patalpos viduje ant tvirto medinio suolelio ir su šuliniu sujungiamas metaliniais cinkuotais vamzdžiais. Jeigu siurblys įtaisomas tvarte ar pirtyje, tada prie jo pastatoma statinė ar betoninis bakas (K), į kurį siurbiamas (pompuojamas) vanduo, o paskui pagal reikalą naudojamas. Bakas yra naudingas žiemą, kad jame vanduo prieš vartojimą sušiltų, kas gyvuliams labai naudinga. Jeigu siurblys statomas virtuvėje, tai tada vanduo siurbiamas tiesiai į kibirą.

Šiam tikslui geriausia tinka siurblys su pasukamaja galvele. Vamzdžiai vartojami 1,25 colių. Toks siurblys per minutę patiekia apie 34 litrus vandens. Brangiausiai kaštuoja įsigyti pats siurblys ir vamzdžiai. Jeigu šulinys nuo patalpos yra per 10 metrų, tai tada reikia apie 18 metrų ilgio vamzdžių. Įsigijęs siurblį, vamzdžius ir kitas smulkesnias dalis (vamzdžiams dvi cinkuotas alkūnes, 2 movas ir siurbiamąjį vožtuvą), ūkininkas pats galėtų tokį šulinį įsitaisyti, nes darbas visai nesudėtingas.

Taisant šios rūšies siurblį virtuvėje, prie pat siurblio prie sienos būtų dar galima pritaisyti kriauklė (zlevas). Į kriauklę subėga vandens likučiai iš siurblio ir, be to, į ją piiamas vartotas, suterštas vanduo. Iš kriauklės iki žemės vanduo nuvedamas špižiniu vamzdžiu, o toliau žeme nuvedamas mediniais, betoniniais arba moliniais vamzdžiais į duobę. Tokiu būdu, turint virtuvėje tokį siurblį su kriaukle, nereikia vandens nešioti iš šulinio, nei nešvaraus išnešti laukan: vietoje gaunamas švarus vanduo ir vietoje išpilamas nešvarus. Tai yra labai didelis patogumas, šeimininkėms palengvinimas. Tokiu būdu sutaupoma daug laiko, sveikatos ir jėgų. Be to, vanduo gaunamas nuolat švarus, šviežias, o virtuvėje nelaikoma nei minutės nešvaraus, suteršto vandens, dėl to virtuvėje palaikoma daug didesnė švara ir kartu žmonių, šeimos sveikatingumas.

Šios rūšies šulinys dar nėra visai patogus, nes vanduo gaunamas tiktai vienoje vietoje. Dėl to ūkininkai dažnai įsitaiso dar patogesnius siurblius. Būtent, siurblys sujungiamas su šuliniu ir su baku vandeniui surinkti. Vanduo pirmiausiai siurbamas į baką, o paskui iš bako vamzdžiais išvedžiojamas po visas patalpas, kur tik vanduo reikalingas. Kaip toks šulinys įtaisytas, matome žemiau įdėtame brėžinyje.

Koloninis arba sparninis siurblys (S) su pajėgumu 36—60 litrų per minutę, pritvirtinamas virtuvėje prie sienos tokiame aukštyje, kad būtų patogu naudotis siurblio rankena. Siurblys sujun-

giamas su šuliniu vamzdžiu C, kuris šulinyje užsibaigia vožtuvu V. Be to, siurblys dar sujungtas vamzdžiu A su namo pastogėje įtaisytu baku. Vamzdys A užsibaigia viršum bako taip, kad siurbiant vanduo bėgtų į baką.

Vamzdžio A gulsčiosios dalys daromos su kilimu bako link, kad jame atsirastų oro, trukdančio vandeniui bėgti. Be to, siurblys su baku reikia sujungti trumpiausiu keliu, kad nebūtų labai smailių kampų ir alkūnių.

Vandens bakai, arba rezervuarai daromi mediniai, geležiniai arba gelžbetoniniai. Pastogėse statomi bakai daugiausia daromi iš 1,5—2 mm storio geležinės skardos. Skardos lapai tarp savęs suvirinami arba prikniedijami prie geležinių kampuočių. Bako dydis priklauso nuo suvartojamo vandens kiekio. Necinkuotos skardos geležinis bakas iš abiejų pusių nudažomas aliejiniais dažais. Bakas ir vamzdžiai turi būti izoliuoti, kad neužšaltų. Bakui izoliuoti dažniausiai daroma iš lentų medinė dėžė tokio dydžio, kad, į ją įstačius baką, iš visų pusių liktų tarpai, ne mažesni kaip 10 cm. Tie tarpai užpildomi spaliais, durpėmis ir piūvenomis. Bakas statomas tiesiog ant lubų arba ant anksčiau įrengtų medinių ožių, kad būtų didesnis vandens spaudimas ir vanduo pro čiaupus greičiau bėgtų.

Patikrinti, ar bakas neperpildytas, prie jo viršaus (apie 5 cm nuo viršaus) prijungiamas atsarginis 0,5 colio storio vamzdys B, iš kurio, daugiau siurbant, vanduo bėga į kriauklę K.

Prie bako dugno (aukščiau dugno apie 2 cm) prijungiamas 1 colio storio vamzdys D, kuris žemiau lubų atsišakoja į dvi šakas. Viena šaka T iš vieno colio storio vamzdžių įleista į žemę ir nuvesta į tvartą. Tvarte prie vamzdžio T prijungti du čiaupai (kranai): vienas viralinėj, o kitas — karvidėje, arklidėje. Karvidėje statomas specialus čiaupas, kad prie jo galima būtų prijungti guminė ar audeklinė žarna, su kuria pilstomas vanduo tiesiai, betarpiškai į karvių ar arklių lovius.

Antroji vamzdžio D šaka E, iš 0.75 colio vamzdžių, nuvesta prie virtuvės kriauklės K, kur ji vėl atsišakoja į dvi šakas. Viena iš tų šakų užsibaigia čiaupu vonios kambary, o kita — čiaupu prie virtuvės kriauklės.

Vanduo, pabuvęs bake ir vamzdžių tinkle, vasaros metu apšyla, todėl, norint gauti šviežio ir šalto vandens, reikia aukščiau siurblio, prie vamzdžio A, prijungti 0,5 colio storio vamzdį L, kuris užsibaigia čiaupu prie kriauklės K. Siurbliui veikiant, atidarius šį čiaupą, šaltas vanduo bėgs tiesiog iš šulinio.

Visus vamzdžius nuo bako čiaupų link reikia tiesti su nuotakumu, ne mažiau kaip 0,5 cm vienam metrui, kad remonto metu iš vamzdžių tinklo būtų galima vandenį išleisti. Šiam vandentiekiui geriausia vartoti geležinius cinkuotus vamzdžius, pritvirtinant juos prie sienų kas 1,5—2 m geležiniais kabliais ir tarp savęs sujungiant movomis ir alkūnėmis, prieš tai apvyniojant juos linais ir užtepant suriku. Šis vandentiekis kaštuotų apie 300 auks.

Agr. J. J.

Jau ruoškimės šienapiūtei

Apie šienapiūtę kasmet buvo rašoma. Tačiau nebus perdaug, jei ir dar kelius metus iš eilės apie ją parašysime. Mūsų šienapiūtės vis dar, toli gražu, ne laiku pradedamos ir baigiamos. Be to, daug klaidų mūsų ūkininkai daro šieną piaudami, džiovindami ir laikydami.

Šį kartą noriu nurodyti didesnes mūsų ūkininkų klaidas, daromas per šienapiūtę ir noriu patarti, kaip galima tų klaidų išvengti.

Mūsų ūkininkai beveik visur šienapiūtę pradeda gerokai pavėluotai arba ir labai vėlai. Mūsų krašte šienapiūtė pradedama 1—2 savaites prieš rugiapiūtę, o kai kur net po rugiapiūtės. Dažniausiai tačiau šienapiūtė pradedama prieš rugiapiūtę; — ji nespėjama pabaigti ir pradedama rugiapiūtė. Rugius nupiovus, vėl grįžtama prie pievų ir baigiama jos šienauti. Svarbiausias ūkininkų pasiaiškinimas, kodėl taip vėlai pradedama šienapiūtė, tai tas, kad anksčiau pievos esą neįžėlusios ir neesą kas šienauti. Iš dalies tas tiesa. Mūsų pievos išalintos, netręšiamos, iš viso menkai ir vėlai suželia. Bet dažniausiai šienapiūtė suvėluojama tik todėl, kad pervėlai pradedama prie jos ruoštis ir kol prisiruošiama, tai ir laikas nusitraukia. O reikia atminti, kad šienapiūtė, taip pat, kaip ir rugiapiūtė, turi tam tikrą geriausį savo laiką, kurio negalima praleisti nepadarius sau nuostolių. Žinoma, jei rugiapiūtę pavėluotume, tai rugiai išbyrėtų. O jeigu pavėluojame šienapiūtę, tai taip pat pasidarome sau daug nuostolių, nes pasenusių žolių šieno pašarinė vertė sumažėja ir šienas pasidaro panašus savo vertingumu į šiaudus.

Didžiausia ūkininkų klaida — pavėluotas pievų šienavimas. Pievas reikia šienauti tada, kai sužysta gerosios pievos žolės (pievinis eraičynas, pievinė miglė, dobilai ir kt.). Vėlyvas pievų šienavimas dar yra žalingas ūkininkui tuo, kad pievose prisiveisia labai daug piktžolių, gražiai žydinčių gėlių, žvangučių, gysluočių ir t. t. Visi šie augalai pašarui netinka, perkieti, turi daug stiprių, kenksmingų rūgščių, dažnai nuodų, o kai kurie jų, kaip žvangučiai, yra gerųjų žolių parazitai. Jei pievas vėlai piauname, šios pievų piktžolės gerai prinoksta, pasėja savo sėklas ir todėl kas kart labiau išsiplečia. Todėl mūsų pievose dažnai esti daugiau piktžolių, kaip gerųjų varpinių žolių ir dobilų. Vėlai nušienautos pievos sunkiai atželia, o tuo tarpu išsisėjusios piktžolės sudygsta ir vėl pirmosios pradeda augti, nustelbdamos gerąsias žoles. Pavėlavus šienapiūtę, sulaukiama lietingesnio oro ir dar labiau susivėluojama arba šienas supūdoma. Vėlyvą šienapiūtę trukdo ir kiti skubūs darbai: rugiapiūtė, miežių piovimas, linų rovimas, vasarojaus sudorojimas ir pūdymo ruošimas žiemkenčiams.

Kad nebūtų suvėlinta šienapiūtė, jau iš anksto reikia jai pasiruošti. Reikia išvalyti ir gerai išvėdinti, išdžiovinti daržinė ar klojimas, kur bus šienas kraunamas. Reikia pataisyti senus grėblius ir prisidaryti naujų. Sutaisyti vežimus, karus, virves, šakes, dalges, pūstykles, kad viskas būtų jau atlikta, kai reikės eiti šienauti. Tada jau ne laikas vaikščioti po turgus, žvanginti dalges ar eiti į mišką medžiagos grėbliams daryti.

Jei tik oro sąlygos leidžia, pievas šienauti reikia kuo greičiausiai, be pertraukos, kad žolė nepernoktų ir nesutrukdytų liūtis.

Šienaujant pievas, negalima pradalgiuose palikti neiškratytos, storai suverstos žolės, nes žolė, kad ir nukirsta, bet sustumta su rasa į pradalgius, ilgai neišdžiūsta ir palieka gyva. Gyva žolė kvėpuoja ir todėl tam tikrą dalį maisto medžiagų, kurios joje yra, sunaudoja kvėpavimui. Todėl ir šieno maistingumas šiek tiek sumažėja. Jei geras oras, nereikia šieno dažnai vartyti, grėbti į krūvas ir vėl iškratyti, nes tada nubyra, nutrupa žolių ir dobilų lapeliai, maistingiausias pašaras ir palieka pievoje. Todėl ir šieno vertė labai sumažėja. Žalia žolė reikia gerai, lygiai po pievą iškratyti. Šieną reikia gerai išdžiovinti, ypač jeigu anksti šienaujama, nes jis gali daržinėje sukaisti. Jeigu yra netikras oras, geriausia kiek pavytusį šieną padžiauti ant žaiginių, piramidžių, kad galima būtų apsaugoti nuo sulyjimo ir kad nereikėtų daug vargti su šieno džiovinimu. Šienas žaiginiuose lietaus nesibijo ir gali ilgai stovėti. Kai gerai išsistovi ir išdžiūsta, reikia krauti į vežimą ir vežti daržinėn ar klojiman. Žaiginiuose išdžiovintas šienas niekuomet klojime nesukais ir iš jo neišbyrės jauniausi ir maistingiausi lapeliai.

Dobilus reikia šienauti pradžioje žydėjimo, tai yra, tada, kai tik pražysta dauguma galvučių. Vienažolius dobilus patariama šienauti, kai tik dar viena kita galvutė pradeda žydėti, o dauguma yra dar nepražydusios. Vienažoliai dobilai, būdami didesni ir vėlyvesni, greičiau sukietėja, jeigu juos šienauti pilname žydėjime. Apvytusius pradalgiuose dobilus reikia sukrauti ant žaginių ir taip laikyti, kol visai išdžius. Jei žaiginių nėra, tai dobilus galima džiovinti surištus kuokštėse. Pavytę dobilai sumami iš pradalgių grėbliu, surišami laisvai jų pačių grįžte viršūnės ir sustatoma eilėmis. Kai kuokštės gerokai padžiūsta, tada jos dar sudedamos porai dienų į kupetas ir iš kupetų vežama į klojimą. Tuo pačiu metu šienaujama ir tokiu pat kaip šienas ar dobilai būdu džiovinąma pašariniai mišiniai.

Agr. M. Čibiras.

Gyvulių ganymas ganykloje

Gyvenantiems vienkiemiuose ūkininkams gyvuliai dažniausiai reikia ganyti savo lauke įtaisytose ganyklose arba pievose. Kadangi tų ganyklų kiekvienas turi nedaug, be to, jos dažniausiai esti gana menkos, dėl to reikia atsargiai ir tiksliai ganyti, kad gyvuliai žolę išnaudotų kuo geriausiai. Mažoje ar didelėje ganykloje negalima gyvulių ganyti iš karto po visą ganyklą. Ganant iš karto po visą ganyklą, gyvuliai nuėda tik geriausią ir didžiausią žolę, o menkesnę ir mažesnę sumina, sutrypia, suteršia. Tokiu būdu daug naudingos žolės visai bereikalingai sunaikinama. Tada ji blogiau želia ir esti mažiau derlinga.

Dėl šių priežasčių ganykla reikia suskirstyti į keletą mažų sklypų ir kiekvieną jų užtverti tvora. Tada kiekviename sklype gyvuliai ganomi taip ilgai, kol visai tiksliai išėda visą žolę. Tada pervaromi į kitą sklypą. Tokiu būdu viename sklype žolė ganoma, o kitame ji želia, auga. Gyvuliai tuo tarpu vaikšto visai laisvai.

Bet šis ganymo būdas ne kiekvienam ūkininkui prieinamas, nes kartais sunku ganykla padalyti į tokius gardus-sklypelius arba nėra medžiagos tvorai aptverti. Tada reikia gyvuliai ganyti pririšti. Šis gyvulių ganymo būdas irgi yra labai geras. Tam tikslui kiekvienam gyvuliui padaromas apynasris, kaip parodyta brėžinyje, jis uždedamas ant snukio, paskui pririšamas prie kuolo. Rišami gyvuliai prie 3—4 metrų ilgumo grandinio arba prie metalinės suktos ir minkštos vielos. Vienoje vietoje gyvulys laikomas pririštas taip ilgai, kol aplinkui, kiek tik pasiekia, visai švariai ir tiksliai išėda visą žolę. Tada 2—3 metrus perkeliamas toliau. Šitaip ganomi gyvuliai labai gražiai išėda visą žolę, visai jos nesumindžiodami ir nesuteršdami. Tokiu būdu gyvuliai ganomi ne tiktai ganykloje, bet ir dobilienoje, seradėlienoje arba žaliuose mišiniuose. Perkeliant gyvulį vis toliau ir toliau, pamažu prisiartinama prie pat ganyklos galo. Tuo metu ganyklos pradžioje žolė jau vėl atauga, suželia. Perkeliant gyvulį naujon vieton, visada reikia išsklaidyti jų išmatos po visą ganyklą. Priešingu atveju tose vietose išdeginama žolė, o aplink suauga labai didelė žolė, kurios gyvuliai nenori ėsti, nes ėsti perriebi. Be to, jeigu gyvuliai palieka negardžios žolės kuokštus, tai juos reikia tuojau nušienauti. Tada toje vietoje atauga gera žolė ir ganykla visai nepasigadina.

Jeigu ganykla vasaros metu trešiama, tai tręšti reikia tuojau nuganius. Tręšti naudingiausia mineralinėmis trąšomis (100—150 kg kalkių salietros arba salietšako 1 ha) arba gyvulių srutomis (50—150 hektolitrų 1 ha). Patręšus srutomis, gyvuliai galima ganyti tiktai po 3 savaičių, nes tik per tą laiką pranyksta srutų kvapas, kurio gyvuliai labai nemėgsta. Patręšus dirbtinėmis trąšomis, ganyti galima tuojau, kai tik žolė atželia

J.

Gali būti menkas šių metų derlius

Dabartinė mūsų krašto pasėlių būklė kelia ūkininkuose daug nerimasčio. Žiemkenčiai, ypač Švenčionių apskr., atrodo labai menkai. Anksčiau pasėti rugiai prieš žiemą gerokai įželė, ūkininkai džiaugėsi, kad bus kitais metais geras derlius. Tuo tarpu išėjo visai priešingai. Praėjusi žiema prasidėjo gan anksti. Žemė prieš užsnigsiant neįšalo, o iš karto prisnigo daug sniego, kuris storu sluoksniu pridengė neišąlusius žiemkenčius. Dėl to užpuolė rugius pelėsiai, kurie juos labai praretino, o kai kur ir visai sunaikino. Ypatingai pelėsiai rugius pagadino sunkesnėse žemėse. Labiausiai nukentėjo geresnės rugių atmainos, žmonių vadinami didžiagrūdžiai. Mažai padėjo ir pagelbėjo beicavimas, nors beicuoti rugiai kiek ir geriau išsilaikė. Tuo tarpu vietiniai rugiai, vadinami biruoliai, išsilaikė visai gerai. Tokių biruolių daugiausia sėjama apie Tverečių, kur rugiai ir šiais blogais žiemkenčiams metais atrodo visai gerai. Taip pat geriau atrodo šiemet rugiai lengvose-smėlėtose žemėse, kur pelėsiai padarė daug mažiau žalos, nei sunkiose žemėse. Keliaunant per Švenčionių kraštą, retai kur pamatysi tankų, lygiai suaugusį rugių lauką: vis pleikės, pleikės ir nedidučiai rugių čiuopkeliai. Daugelis pavasarį rugius visai atarė ir pasėjo vasarojų, bet ir jis nesudygo. Kiek geriau atrodo kviečiai.

Negeriau yra ir su vasarojum. Šių metų pavasaris labai ankstyvas, nes atšilo jau kovo mėn. viduryje. Pirmųjų karštesnių saulės spindulių suvilioti ūkininkai išėjo į laukus dar kovo mėnesį. Kai kuriose vietose, pvz., Suvalkų krašte, sėja prasidėjo dar prieš Velykas ir anksčiau. Paskui vėl atėjo šaltos dienos: šaltos darganos, tai vėl sausi, šalti vėjai. Pabertas žemėn grūdas nesudygo, ilgai begulėdamas žemėje, sunyko.

Atėjo gegužės mėnuo. Pirmoji diena šiltesnė, paskui vėl sausi, šalti šiaurės vėjai, o lietaus vis nė lašo. Ūkininkai, laukę laukę geresnio oro, pagaliau išėjo sėti. Pasėjo sauson, kaip pelenai, žemėn. Eina savaitė, eina kita—lietaus vis nėra, o be drėgmės grūdas daigo neišleidžia. Kitais metais jau gegužės pradžioje beveik viskas atsėta, visi laukai žaliuoja, o šiemet dar gegužės pabaigoje ir birželio pradžioje laukai ruduoja. Vasarojas dėl šalto oro ir sausrų Švenčionių-Breslaujos krašte apdygo labai retai, o kai kur, ypač sunkiose žemėse, visai nesudygo, reikėjo atarti ir iš naujo atsėti. Nors ir retai apdygusius linus apipuolė laukinės blusos ir daugelyje vietų visai sunaikino. Linų pasėlių sunaikinimas, tai bene didžiausis linų rajonuose (Adutiškis, Tverečius ir kit.) ūkininkams nuostolis. O lietaus vis dar nėra. Paskutiniu metu apie Vilnių kelis kartus žmoniškiau palijo, dėl to apie Vilnių, nors ir lengvose ir mažiau derlingose žemėse, vasarojas ir net rugiai plaukimo metu ėmė taisytis. Apie Švenčionis lietus vos rasą tepadarė. Išdžiūvo ganyklos, sumažėjo dėl to karvių pieningumas, kas sudaro didelį švenčioniškiams nuostolį, nes daugelis verčiasi pienininkyste.

Iš visų pasėlių geriausia atrodo dobilai. Tačiau, jei lietaus laiku nebus, ims ir jie žydėti tinkamai nesuaugę. Pievos taip pat dėl stokos lietaus grynos ir neželia. Kitais metais šienapiūtė prasidėdavo apie Petrines, o šiemet gerokai nusitrauks, nes žmonės laukia, kad bent kiek paūgėtų žolė. Apskritai šiemet, dėl šalto ir ilgo pavasario, dėl suvėluotos sėjos, piūtis bus taip pat žymiai vėliau, nei kitais metais. Tačiau ne piūties laikas svarbu. Svarbu tai, kad gali nebūti ko piauti. Ūkininkai su baime žiūri į savo apygrynius, ruduojančius laukus ir bailiai viens kito klausia: kas bus?

Tačiau per anksti nusiminti nereikia. Dar gali daug kas pasitaisyti. Kad tik palytų, tuoj imtų viskas augti. Juk gan dažnai mūsų krašte taip esti, kad gegužis būna sausas ir šaltas, o paskui atšyla, palyja ir viskas susitaiso, o ypač vasarojas, šakniavaisiai ir daržovės Tikėkimės, kad ir šiemet taip bus.

Agr. M. K.

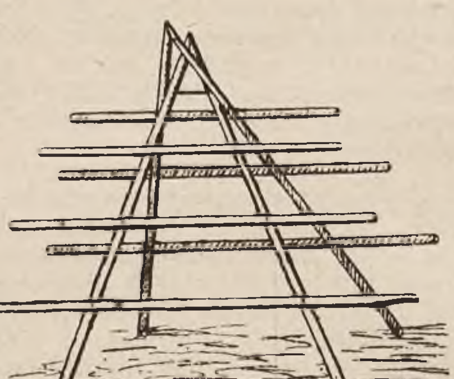
JAUNŲJŲ ŪKININKŲ TALKA

Prisigaminkite žaiginių

Mūsų krašte šieną ir dobilus ar seradėlę ūkininkai džiovina ant žemės. Bet toks džiovinimo būdas yra visai netinkamas, nuostolingas. Džiovinant ant žemės, žolė reikia būtinai kelius kartus vartyti, žarstyti. Bevartant džiūstančią žolę, nulaužoma ir sutrinama pačios maistingiausios augalų dalys: lapeliai ir šakutės. Pasilieka tiktai žolių stiebai, kurie yra mažai maistingi ir sunkiai virškinami. Geriausios, maistingiausios šieno dalys sutrupa ir lieka pievoje. Jeigu lietus džiūstančią žolę sulyja, tai iš jos išplauna labai daug maisto dalių. Toks šienas jau visai mažai vertingas. O kiek mūsų krašte gero šieno visai pievoje supūsta.

Norint išvengti šių nuostolių, kultūringų kraštų ūkininkų pavyzdžiu, šienas ir kitos pašarinės žolės reikia džiovinti ant žaiginių. Ypač dobilai, seradėlė ir kiti brangesni pašariniai augalai reikia būtinai džiovinti ant žaiginių. Ant jų džiovinama žolė labai greitai išdžiūsta ir džiūstant nesusinaikina tos maistingosios augalų dalys. Ant žaiginių žolė kraunama tada, kai ji gerai suvysta, kada dar visai netrupa lapeliai ir plonosios šakutės. Jeigu ant jų ir sulyja, tai lietus greit nubėga ir visai nepakenkia.

Žaiginių yra visokių. Patogiausi ir lengviausiai padirbami yra stoginiai ir trikojai. Stoginį žaiginį matome žemiau įdėtame brėžinyje.

Tam tikslui imama 8—10 cm storumo pušinės arba elginės kartelės, jos nuskutamos ir supiaustomos. Daromos 200—220 cm ilgumo. Skersinės kartelės daromos apie 200 cm ilgumo. Pirmoji, žemutinė kartelė kalama per 70—75 cm nuo išilginių kartelių galų, o kitos per 45 cm vieno nuo kitos. Apačia žaiginio prakečiama per 150 cm.

Brėžinyje parodytas smailais galais (viršūne) žaiginys. Bet labai naudingi yra ir vadinamieji kopečių pavidalo žaiginiai. Tam tikslui žaiginio apačia praskečiama per 150 cm, o viršus per 70 cm. Tokiu būdu gaunama lyg kopečios. Kai dvejos tokios kopečios sunериamos, kaip ir smailais galais žaiginiai, ada gaunamas žaiginys, ant kurio galima sukrauti daugiau žolės ir ji geriau laikosi Kad šios rūšies žaiginiai būtų tvirtesni, dar galima sukalti įstriža 200 cm ilgumo kartele (šatrele).

Trikojai žaiginiai daromi tokiu būdu: Imama 2 m ilgumo trys kartelės, kurių viename gale išgręžiamos skylės. Per tas skyles praverama 50 cm ilgumo ir 3 mm storumo minkšta viela ir ja laisvai karčių galai surišami. Paskui karčių laisvieji galai praskečiami ir pastatoma ant žemės. Tokiu būdu gaunamas trikojis žaiginys. Kad žaiginys geriau laikytųsi ir galima būtų daugiau ant jo sudėti žolės, nuo žemės per 70 cm paskiros žaiginių kartelės sujungiamos skersinėmis kartelėmis. Šios irgi turi būti 2 m ilgumo. Kad jos nenukristų, prie kiekvienos stačiosios kartelės pritvirtinamos iš vielos padarytos kilpos, pro kurias prakišamos skersinės kartelės. Trikojis taip praskečiamas, kad pastatyto žaiginio aukštis būtų maždaug lygus žmogaus ūgiui. Ant tokio žaiginio galima irgi sukrauti daug suvytusios žolės.

Kaip naikinamos spragės ir amarai

Žemės blusos (spragės) yra maži juodi, su baltais brūkšneliais ant nugaros arba ir be jų, aukštai šokinėją vabzdžiai. Jie yra labai kenksmingi daržuose ir laukuose, nes užpuola jaunus augalus: kopūstus, kalafijorus, ropes, griežčius, garstyčias ir žirnius, vikus, pupas, dobilus, liucerną ir kt.

Žemės blusos atsiranda anksti pavasarį Kai žemė apdžiūsta ir prasideda giedras ir šiltas oras, jos pradeda savo naikinimo darbą. Labiausiai veiklios žemės blusos būna sausomis ir šiltomis dienomis. Ūkanotam ir šaltam orui esant, jos beveik nejuda ir augalams nekenkia. Palankiam orui esant, jos gali per kelias dienas sunaikinti pasėtus bei pasodintus augalus. Senesniems augalams mažiau kenkia, nes jie yra kietesni. Todėl rasoda patariama sodinti senesnė ir tvirtesnė.

Kovos būdų su žemės blusomis yra daug. Galima jas naikinti nuodais „Hetox", bet galima pasigaminti namie mišinį, kuris naikina sprages. Tam mišiniui sudaryti reikalinga: pusė zuperinio maišo medžio persijotų pelenų, 5 kg tomamilčių, 2 kg. naftalino ir 50 gramų kreolino arba lyzolio. Naftalinas smulkiai sutrinamas rankomis ir viskas maišoma, laistant kreolinu. Sumaišius, tuoj barstoma tuo mišiniu augalus anksti rytą, kol dar ant lapų laikosi rasa; kelioms dienoms praslinkus barstymas pakartojamas. Dažniausiai pakanka pabarstyti du kartu. Labai naudinga į tą mišinį įmaišyti kalkių salietros augalų augimui paskatinti. Tačiau salietra galima vartoti tik tada, kai jau augalai yra prigiję. Anksčiau nurodyto kiekio pakanka 5000 štukų kopūstų rasodos apibarstyti vieną kartą. Mišinys daromas kiekvieną kartą sviežias, o jeigu jo lieka kitam kartui, tai jis laikomas sandariame inde, kad kvapas neišsikvėptų.

Amarai puola pačius jauniausius, sultingiausius lapelius, vadinasi, apsigyvena pačiose viršūnėlėse. Todėl užpulti augalai nebegali augti. Jei tik po medelius lankosi ir laipioja juodosios (mažos) skruzdėlės, tai aišku, kad medeliai apnykti amarų.

Amarai puola ne tik medelius, bet ir jaunas daržoves: kopūstus, agurkus ir kt. Tik pamidorų jos nemėgsta.

Žodžiu, amarai labai įkyrūs gadintojai. Visi jie kenkia augalams vienodai: savo burna praduria lapo luobelę ir čiulpia jų syvus; kenkia jie ne tik lapams, bet ir jauniems stiebeliams.

Amarų vislumas nepaprastas. Vieni jų deda kiaušinėlius, kiti veda gyvus. Per vasarą suspėja net septyniolika kartų (išperų) atsirasti.

Kova su amarais ne lengva, nes jų nunuodyti negalima nes jie neėda paviršutinės lapo dalies, bet čiulpia syvus, užtat nors ir daug kartų purškintume įvairiais nuodais, tas nepadėtų, jiems reikalingi toki nuodai, kurie degina jų kūną. Tokių nuodų yra keletas: tabako mišinys, žibalo emulsija ir vien tik žaliojo muilo tirpinys.

Lengviausia pasigaminti žalio muilo tirpinys. Tam tikslui reikia paimti 10 litrų vandens ir jame ištirpinti 300 gramų žaliojo muilo. Vanduo geriau imti verdantis, nes tada geriau ištirpsta muilas, ir kai ataušta, gaunasi 3% stiprumo tirpinys. Į tokį tirpinį geriausia panerti visa apipulto augalo šakutė. Purškinant, ant apatinių lapų pusės tirpinio permažai patenka ir todėl amarai nežūna.

Srutos sodui ir daržui

Kad srutos yra nepakeičiamos trąšos daržovių ir medelių auginimui, aiškinti nebereikia. Mes primename tik, kad neturint srutų duobės, kartais srutų pritrūkstama ir dėl to, laiku augalai nepatręšiama. Atsisakyti srutomis laistyti todėl, kad ne visuomet jų po ranka turima, būtų negudru. Jaun. ūkininkas kiekvienu metu gali pasidaryti dirbtinų srutų, visai tinkančių tręšimo reikalui.

Tamt ikslui reikia paimti paprasta medinė statinė, pav., nuo silkių. Į tą statinę reikia įkrėsti pitną kibirą mėšlo, galima visokio, tik be šiaudų. Tuomet ant mėšlo užpilama 8 kibirai vandens. Viskas gerai išmaišoma. Gerai, jei statinė įkasta žemėn. Panašiai paruoštos srutos statinėje uždengtos palaikomos bent dvi savaitės. Po to laiko, kiekviena proga galima pasisemti srutų, praskiesti jas pusiau vandeniu ir tręšti viską, kas to reikalauja. Šiuo metu srutomis reikia tręšti sodo medelius.

TEISIŲ PATARĖJAS

Kl. Mano sesers sūnus išvyko užsienin 1919 m. Ūkyje liko jo tėvas ir pamotė. Tėvas mirė 1936 m., o pamotė 1938 m. ir nepaliko vaikų. Paliktą ūkį ėmė valdyti tėvo sesuo ir tėvo brolio vaikai. Jie, nieko nesiklausdami, parduoda gyvą ir negyvą inventorių, o be to, padavė į teismą, kad pripažintų jiems žemės nuosavybę. Ar mano sesers sūnus neprarado teisių prie palikimo? *Pelėda.*

Ats. Dėl to, kad žmogus gyvena užsienyje, nors ir gauna tos valstybės pilietybę, nepraranda teisių nei prie nuosavybės nei prie palikimo. Įsisenėjimo nėra, nes įsisenėjimas ateina po dešimties metų, skaitant nuo tėvo mirties. Tamstos sesers sūnus gali kiekvienu laiku atvažiuoti į gimtinę ir paimti tėvo palikimą. Jeigu jis neketina grįžti arba grįž vėliau, tai turi pas notarą, kur jis gyvena, parašyti aktą, o paskui jį Lenkijos konsulate ir atstovybėje patvirtinti ir tuo aktu pavesti ūkį valdyti kam nors gyvenančiam Lenkijoje. Jeigu jis to nepadarys ir per dešimts metų nuo tėvo mirties į Lenkiją nebegrįž, tai žemę paveldės artimiausi giminės. Iš tamstos laiško atrodo, kad tojі žemė buvo ne motinos, o tėvo, todėl jeigu nėra kitų artimesnių jo giminių, paveldės žemę mirusiojo sesuo ir jo brolio vaikai. Tuo tarpu teismas jiems tos žemės nuosavybėn neatiduos.

Bendros kaimo žemės padalinimas

Dar daug mūsų krašte yra žemės, pievų, o ypač miškų, viso kaimo bendrai valdomų. Tas sudaro daug sunkumų ir dažnai būna tarpusavių nesusipratimų ir barnių priežastimi. Šių metų gegužės 12 dieną buvo išleistas įstatymas dėl bendrai valdomos žemės padalinimo ir sutvarkymo. Įstatyme kalbama apie: 1) to pačio kaimo ūkininkų bendrai valdomą žemę, 2) bendras žemes dviejų ar daugiau kaimų ar viensėdžių, 3) žemes, likusias be savininkų ir likviduojamas, 4) ganyklas ir vadinamus „viganus", kurie priklauso bendrai kaimui ir dvarui arba tik dvarui, bet ūkininkai turi teisę ganyti gyvulius, 5) bendras žemes, duotas kaimui, servitutus panaikinant.

Žemės dalinimo bylą gali pradėti valdžia arba patys ūkininkai, jeigu bent ketvirtoji dalis suinteresuotų su tuo sutinka. Kai ūkininkų žemė yra bendra su dvaru, tai padalinimo gali reikalauti arba ūkininkai arba dvarininkas. Valdžia, be ūkininkų sutikimo, dalins bendrai valdomas žemes tik tuo atveju, jeigu per dešimts metų, skaitant nuo įstatymo išleidimo, ūkininkai savo noru žemės nepasidalins. Įstatymas tvarko žemės padalinimą, jos apgyvendinimą ir valdymą. Per dalinimą yra panaikinami visi servitutai ir, reikalui esant, padaromi melioracijos darbai. Negalima padalyti ežerų, upių ir ganyklų, kurių pakeitimas į ariamą žemę būtų nenaudingas ir ūkiškai neracionalus. Valdžia gali neišklausyti ūkininkų prašymo ir bendros žemės nedalyti tik tuo atveju, kai daug suinteresuotų nori ją drauge valdyti arba bent $^3/_4$ ūkininkų gautų per mažus sklypus, kad galima būtų juos ūkiškai išnaudoti. Dalyjant tokias bendras žemes, kiekvienas suinteresuotas ūkininkas gauna, jeigu tik turi dokumentus, tiek, kiek dokumente nurodyta. Jeigu dokumentų nėra, tai, dalyjant žemę tarp paskirų kaimų, kiekvienas kaimas gauna proporcingai, kiek kuris kaimas turi žemės. Tas pats yra ir dalyjant dvaro ir sodžiaus žemę, tik čia yra sąlyga, kad dvaras negali gauti dalomos žemės daugiau kaip trečdalį. Tarp paskirų ūkininkų žemė dalyjama šitaip: pusė bendros žemės dalyjama proporcingai pagal tą, kiek kuris ūkininkas turi žemės, o kita pusė po lygiai tarp visų. Be to, kiekvienas ūkininkas turi gauti, kiek sąlygos leidžia, savo dalį vienam sklype. Jeigu kuriam ūkininkui negalima išskirti teisingos dalies, tai gali būti primokėta pinigais, bet nedaugiau, kaip 3 nuošimčiai jo sklypo vertės. Dalybos dalyviais gali būti visi suinteresuoti ūkininkai, kurie turi tame sodžiuje žemės nuosavybę. Kai bendrai valdomos žemės negalima dalyti, tai ūkininkai gali stengtis, kad valdžia nustatytų, kokiame laipsnyje kiekvienas gali ja naudotis. Dėl to prašymą reikia paduoti Vaivadijos Žemės Komisijai (Wojewódzka Komisija Ziemska).

Prašymą dėl pasidalinimo reikia duoti storastijon. Valdžia, gavusi prašymą, skelbia vaivadijos dienraštyje, kad pradėta pasidalinimo byla. Visi ginčijami klausimai, susiję su žemės dalinimu, sprendžiami suinteresuotų ūkininkų susirinkime. Tokius susirinkimus šaukia valdžia arba bent ketvirtadalis suinteresuotų ūkininkų. Susirinkime pirmininkauja valdžios atstovas, valsčiaus viršaitis (vaitas) arba šaltyšius. Visi nutarimai priimami balsų didžiuma. Susirinkime turi būti bent pusė suinteresuotų žmonių. Kiekvienas žemės savininkas turi vieną balsą. Žemės pasidalinimo dėsniai nustatomi susirinkime $^2/_3$ balsų didžiuma. Tokiame susirinkime turi būti notaras arba bent du liudininkai, pasidalinimu nesuinteresuoti. Susirinkimo protokolas turi būti dalyvių pasirašytas ir jų parašai notaro ar valsčiaus valdybos patvirtinti. Nutarimas dėl žemės pasidalinimo yra privalomas ir tiems ūkininkams, kurie susirinkime nebuvo. Nutarimas turi būti valdžios patvirtintas. Valdžia nutarimo nepatvirtins, jeigu nustatyti dalinimosi dėsniai nesutinka su įstatymu, skriaudžia kai kuriuos ūkininkus, arba dėsniai yra kenksmingi bendram ūkiui. Kai susirinkimas nutaria dalytis ir nustato pasidalinimo dėsnius, o valdžia nutarimą patvirtina, sudaromas yra dalinimosi projektas. Tą darbą atlieka valdžia.

Savo teises prie bendrai valdomos žemės galima įrodyti dokumentais arba liudininkų parodymais. Jeigu kiti ūkininkai prieštarauja, šitas teises pripažįsta vaivadijos žemės komisija. Jeigu kas per penkerius metus prieš išeinant šitam įstatymui bendra žeme nesinaudojo, prarado savo teises prie tos žemės. Visus ginčus dėl žemės padalinimo valdžia sprendžia taikos keliu ir tik išimtinais atsitikimais atiduoda bylą teismui. Bendrai valdomos žemės įkainavimas priklauso specialiai komisijai, susidedančiai iš valdžios atstovo ir dviejų ūkininkų, valdžios paskirtų iš keturių susirinkimo išrinktų kandidatų. Žemė įkainuojama pagal rinkos kainą. Besidalyjant valdžia gali paimti sklypą žemės vietos kultūros, visuomenės ar ūkiškiems tikslams. Padalinimo projektą valdžia turi parodyti ūkininkams. Toks valdžios projektas yra laikomas priimtu, kai su juo sutinka bent $^2/_3$ suinteresuotų ūkininkų, o jeigu žemė dalinama tarp kaimo ir dvaro, tai kai su juo sutinka arba $^2/_3$ ūkininkų arba dvarininkas. Ūkininkai, kurie yra projektu nepatenkinti ir jaučiasi nuskriausti, gali per 14 dienų jį apskųsti vaivadijos žemės komisijai. Kai su projektu ūkininkai sutinka, arba kai jų skundas esti atmestas, valdžia duoda nutarimą, kuriuo ūkininkai gauna jiems projekte numatytus sklypus nuosavybėn. Remiantis tokiu valdžios nutarimu galima tvarkyti savo sklypo hipoteką ir sklypą parduoti.

Bendrai valdomos žemės negalima be valdžios leidimo parduoti, išnuomoti, pakeisti ar už skolą užstatyti. Valdžia negali atsakyti leidimo žemei užstatyti, jeigu paskola yra skolinama melioracijos arba pasidalinimo išlaidoms sumokėti. Ūkininkų nutarimai dėl bendrai valdomos žemės pardavimo, išnuomavimo ar užstatymo priimami $^2/_3$ balsų didžiuma. Nepatenkinti tokiu nutarimu gali per 14 dienų skųstis į starostiją.

Dalyjant bendras žemes, ūkininkai privalo duoti matininkui tinkamą butą, nuvežti jį į artimiausią geležkelio stotį, duoti reikalingą skaičių darbininkų ir reikalingą kiekį medžiagos. Tos pareigos paskirstomos ūkininkams pagal gaunamų sklypų didumą. Darbą ir apskritai pareigas paskirsto šaltyšius.

Svarbu yra tai, kad ūkininkai, kurie prieš šio įstatymo išleidimą pasidalino bendra žeme ir dėl to įsiskolino valdžiai, tai toji skola yra panaikinama.

Jeigu bendrai valdomos žemės dalyti negalima, tai valdžia nustato, kaip ji turi būti valdoma ir naudojama. Visų ūkininkų susirinkimas gali išrinkti valdybą, kuri ta žeme rūpinsis. Bendram žemės valdymui ūkininkai gali kurti bendroves, bet jos mūsų sąlygose nėra įgyvendinamos, todėl apie jas ir nekalbėsime. *P—as.*

Žemės nuosavybės dokumentai

Kiekvienas ūkininkas privalo turėti žemės nuosavybės dokumentus. Tai svarbu komasacijos metu. Žemės nuosavybės dokumentai skaitomi raštai, išduoti po baudžiavos, įsavinant žmonių valdančius sklypus, decizijos buvusių žemės įstaigų, teismo sprendimai ir kiti aktai, kuriuose minima žemės nuosavybė. Čia reikia pastebėti, kad esti atsitikimų, jog ūkininkas ilgus metus valdo žemės plotą, neturėdamas jokių formaliai sudarytų nuosavybės dokumentų. Tai baudžiavos liekanos, kada koks nors dvarininkas duodavo valdyti žemės sklypą, neišduodamas jokių nuosavybės dokumentų. Toks reiškinys paaiškėdavo tik per komasaciją, kada žemės komisaras tikrindavo žemės nuosavybės dokumentus. Panašiais atvejais daroma taip: Asmens, kurių nuosavybė yra ginčytina, raštu paduoda valsčiaus valdybai pareiškimą. Viršaitis, gavęs pareiškimą, privalo per 30 dienų sušaukti to sodžiaus ūkininkų susirinkimą. Susirinkimui pirmininkauja sodžiaus seniūnas. Balsuoti gali visi žemės savininkai, išskyrus tuos asmenis, dėl kurių sušauktas susirinkimas. Susirinkimo teisėtumui reikalinga ½ narių, turinčių teisę balsuoti. Nutarimai daromi paprasta balsų dauguma. Susirinkimas arba užtvirtina žemės nuosavybę arba atmeta.

Užtvirtinant reikalinga nurodyti ginčytinos žemės valdytojo pavardė, vardas, žemės ploto didumas, ribos, rūšis. Be to, reikalinga paaiškinti, kokiu būdu toji žemė pateko tam žmogui. Nutarimas reikia įrašyti į specialę seniūnijos knygą, o nuorašas per 14 d. paskelbti prie seniūno namų viešai. Kas norėtų tą nutarimą ginčyti, turi per 14 d. pareikšti valsčiaus viršaičiui savo pastabas dėl to susirinkimo nutarimo. Praslinkus 14 dienų, valsčiaus viršaitis privalo arba pats arba per jo deleguojama asmenį patikrinti vietoj susirinkimo nutarimą. Surašomas atatinkamas protokolas ir kartu su sodžiaus susirinkimo nutarimo nuorašu persiunčiamas teismui (sąd grodzki arba sąd pokoju). Praslinkus 30 dienų nuo rašto įteikimo, nutarimą teismas gali užtvirtinti, bet su ta sąlyga, jeigu nėra nusiskundimo dėl nutarimo. Jeigu teismas gauna nusiskundimą, suinteresuotą asmenį ištardo. Po tokio tardymo teismas arba užtvirtina nutarimą arba atsisako užtvirtinti, ar, pagaliau, palieka neišspręsta, kol viskas paaiškės. Kai suinteresuotas asmuo įteikia teismui kito teismo sprendimą dėl ginčytino sklypo, tada tardymas atnaujinamas ir 30 d. termine nuo sprendimo įteikimo padaromas atitinkamas sprendimas. Valsčiaus teismo sprendimą galima per 14 d. apskųsti apygardos teismui, o apygardos teismas per 60 dienų apskųsti Aukščiausiam Teismui (Sąd Najwyższy). Jeigu sodžiaus susirinkimas išsprendžia bylą neigiamai, tai valdęs žemę turi teisę reikalauti, kad seniūnas per 7 dienas apie tai praneštų valsčiaus viršaičiui. Viršaitis per 7 dienas praveda tuo reikalu tardymą ir savo sprendimą su pastabomis persiunčia valsčiaus teismui, prašydamas pripažinti žemės valdytojui nuosavybės teisę.

Teismas, per 30 d. ištyręs dalyką, padaro atitinkamą sprendimą. Tokis teisėtai teismo užtvirtintas sodžiaus susirinkimo nutarimas, padaro duotąjį ūkininką jo valdomos žemės savininku.

Mėšlo priežiūra mėšlavietėje

Mėšlas pagaminti ūkininkui atseina brangiai. Todėl reikia gerai mėšlą prižiūrėti, kad jo vertė nesumažėtų. Yra apskaičiuota, kad ūkininkai kasmet turi porą šimtų milijonų auksinų nuostolių dėl to, kad netinkamai prižiūri mėšlą. Išveždami mėšlą į laukus, išvežame labai daug augalų maisto medžiagų — azoto, fosforo, kalio ir kalkių. Todėl, jeigu ir maža dalis tų maisto medžiagų pranyksta dėl blogos priežiūros, tai sumoje susidaro dideli nuostoliai. Kas perka mineralines trąšas, tas gerai žino, kaip augalų maisto medžiagos yra brangios. Italija išleido net atskirą įstatymą apie mėšlo priežiūrą. Tas įstatymas nurodo, kaip ūkininkai mėšlą turi prižiūrėti. Kas to įstatymo nesilaiko, moka dideles pabaudas. Tas mums rodo, kad atitinkama mėšlo priežiūra ūkyje, tai nėra koks antraeilis darbas, kuriuo neverta rūpintis.

Mūsų krašte ūkininkai mėšlą laiko beveik visur tvartuose po gyvuliais. Neturint gerai įtaisytos mėšlavietės, šitas mėšlo laikymo būdas yra geriausias. Deja tik, kad nevisada galima laikyti visą mėšlą po gyvuliais. Laikant mėšlą po gyvuliais, reikia turėti ir atitinkamus didelius tvartus. Toki tvartai turi būti gilūs, kad mėšlo nereikėtų išvežti ir kad pakankamai būtų oro gyvuliams. Tokių pavyzdingų tvartų mūsų krašte yra labai mažai. Paprastai yra tvartai maži, nelabai gilūs. Pavasariui besiartinant, mėšlo prisirenka tiek, kad gyvuliai nugarom siekia lubas. Jei tvartas yra mažas, tai sunku jį ir pataisyti be didesnių išlaidų. Priseina tada kiekvienus metus žiemą dalį mėšlo pašalinti iš tvarto į mėšlavietę, kad toliau būtų galima kraikti.

Taip pat priseina mėšlą laikyti mėšlavėtėje, kai sodžius skirstosi į vienšėdžius. Tuo atveju ūkininkai, paskutiniais metais prieš išsiskirstant, beveik niekur neveža mėšlo į lauką, o laiko jį ant kiemo krūvose, nenorėdami įtręšto lauko palikti kitiems. Blogas yra toks ūkininkų elgesys. Pasitaiko, kad visi ūkininkai be duonos palieka tais metais, o iš to mėšlo, netinkamai jį prižiūrint, yra maža naudos. Paprastai ūkininkai mėšlą išmeta iš tvarto ant kiemo ir palieka palaidai sukrautą krūvoje iki pavasario. Palaidas mėšlas labai greitai sudega ir pražūna iš jo daug maisto medžiagų. Tokios krūvos paprastai niekuo nebūna uždengtos, todėl lietus ir tirpstantis sniegas išplauna brangias augalų maisto medžiagos, kurios su vandeniu nuplaukia upėmis. Be to, tokią mėšlo krūvą kas nori knaisioja ir kas nori drapsto, o tas dar labiau padeda maisto medžiagoms pražūti.

Išmetant mėšlą iš tvartų, reikia būtinai turėti mėšlavietę. Ji turi būti įrengta taip, kad maisto medžiagos kuo labiausiai būtų apsaugotos nuo išgaravimo, išplovimo ir t. t. Mėšlavietei parenkama vieta kiek aukštesnė, kad lietaus vanduo negalėtų rinktis duobėn. Tokioje vietoje reikia iškasti ½ metro gilumo duobė. Jos platumas pareina nuo to, kiek yra mėšlo. Duobės dugną ir šonus reikia išplukti riebiu moliu arba, dar geriau, betonu. Šalimais iškasama yra srutų duobė ir ji sujungiama su mėšlaviete taip, kad srutos iš mėšlavietės galėtų nutekėti srutų duobėn. Labai pageidaujama yra, kad mėšlavietė būtų uždengta stogu. Kad vištos nesikapstytų ir kiaulės nesiknaisiotų, ji turi būti aptverta. Taip įrengtoje mėšlavietėje drąsiai galima mėšlą laikyti, nesibijant, kad jo ūkiška vertė sumažės. Mėšlavietėn sumestas mėšlas privalo būti smarkiai, smarkiai suspaustas. Šito niekas neturi pamiršti, kas laiko mėšlą mėšlavietėje. Mėšlas mėšlavietėje visada turi būti drėgnas. Sausesniais laikotarpiais reikia mėšlo krūvą palaistyti vandeniu du kartus per savaitę.

Nors geras mėšlavietės įrengimas nemaža atseina pinigo, tačiau ji visada išsimoka.

Klausimai ir atsakymai

Kl. 1) Saldųjį lubiną norime piauti pašarui. Kada jis geriausia piauti?

2) Kur galima gauti knygutę „Jaunasis bitininkas?" *Ged. Laukys.*

Ats. 1) Saldusis lubinas, kaip ir kiekvienas pašarinis augalas, naudingiausia nupiauti tuo metu, kada jame yra daugiausia sukrauta maisto medžiagų ir kada tos medžiagos yra lengviausiai gyvuliams prieinamos, geriausiai virškinasi. Maistingiausias ir lengviausiai virškinasi augalas tada, kai jis rengiasi žydėti arba tik pradeda žydėti. Kai jau peržydi, tada maisto medžiagos mažėja ir esti sunkiau suvirškinamas. Todėl ir saldusis lubinas pašarui reikia piauti tada, kai jis tik pradeda žydėti, o vėliausiai, kai visas sužysta.

2) „Jaunasis Bitininkas" galima gauti Vilniuje lietuviškuose knygynuose arba siunčiant užsakymą „Aido" administracijon. Kaštuoja 10 skat. *J. J—kas.*

Žemės ūkio gaminių kainos

Šių metų birželio 10 d., Vilniaus Javų-Prekių Biržos pranešimu, buvo mokama už 100 kg auks.

Rugiai	18.00—19.25
Kviečiai	24.50—26.50
Miežiai	16.50—17.50
Avižos	17.50—19.00
Grikiai	15.50—16 25
Vikiai	18.00—19.00
Lubinas (mėlynas)	12.75—13.50
Kvietinės sėlenos	12.75—13.25
Ruginės sėlenos	12.75—13.25
Sviestas 1 kg I rūšies urme	2.30
" " " detal.	2.60
" " II rūšies urme	2.40
" " " detal.	2.10
" " III rūšies urme	1.80
" " " detal.	2.40
Kiaušinių kapa	3.00—3.60
" štuka	5—6 sk.

Atsakomasis redaktorius ir leidėjas LIUDVIKAS CICĖNAS.

„RUCH" spaustuvė, Vilnius, Totorių g. 6.